

AİFD'nin 2023 vizyonu: İlaçta küresel Ar-Ge ve üretim merkezi Türkiye

Osman Kara

1989 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü'nden mezun olan Osman Kara, 1995 yılında ABD'de Dayton Üniversitesi Uluslararası Finans Bölümü ve 1998 yılında Texas Üniversitesi Yönetim İdari Bilimler Bölümünde Yüksek Lisans eğitimlerini tamamladı. 2007 yılına kadar ABD'de çalışmalarını sürdüren Kara, en son Florida Üniversitesinde Bütçe ve Planlama Direktörlüğü görevini üstlendi. Osman Kara, Türkiye'ye dönmesinin ardından 2007-2008 yıllarında Sağlık Bakanlığı'nda Dünya Bankası Danışmanı ve 2009-2013 yılları arasında ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda Özel Kalem Müdürü olarak görev yaptı. Kara, Eylül 2013 tarihinden itibaren ise AİFD Genel Sekreteri ve Yürütme Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun üstünden tam 92 yıl geçti ve artık ülkemiz dinamik, hızlı büyüyen ekonomisi, yükselen refahı, dünyada ve bölgesinde giderek artan önem ve ağırlığı ile 21. yüzyılın yıldızlarından biri olmaya adaydır. 100. yaşı için iddialı hedefler belirleyen Türkiye, 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olmayı, kişi başına düşen milli gelirini 25 bin dolara düzeyine, ihracatını da 500 milyar dolara çıkarmayı hedeflemektedir. Özellikle 2001 krizi sonrası ekonomimizde gerçekleştirilen yapısal dönüşüm ve Avrupa Birliği (AB) tam üyelik sürecinde gerçekleştirilen önemli yapısal reformlar sayesinde geçtiğimiz 10 yılda ekonomimiz büyük bir atılım yapmış; ülkemiz GSYİH artışı, kişi başına düşen milli gelir, uluslararası doğrudan yatırım (FDI) ve ihracat rakamları gibi birçok makroekonomik göstergede büyük ilerleme kaydetmiştir. Peki, bundan sonrası için ne yapmalıyız? 2.000 dolardan 11.000 Dolar seviyesine getirdiğimiz kişi başına düşen milli gelirimizi, 25.000 dolara nasıl çıkartabiliriz? Önümüzdeki 10 yılda atacağımız hangi adımlar, bizi Avrasya bölgesinin üretim, katma değer, inovasyon, Ar-Ge ve ihracat şampiyonları arasına sokacak? 500 milyar dolarlık ihracat hedefine hangi alanlarda gerçekleştirilecek atılımlarla ulaşabiliriz? Hangi sektörlere yapılacak yatırım, ekonomimizin yapısal dönüşümünü tetikleyerek, bizi dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına sokacak? İnovasyon, ileri teknoloji

ve Ar-Ge'ye dayanan araştırmacı ilaç endüstrisi, Cumhuriyetimizin 100. yılında Türkiye'nin sürdürülebilir büyüme ve kalkınmasında ne gibi roller oynayabilir?

Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği (AİFD) olarak 2013 yılında yayımladığımız "Türkiye İlaç Sektörü: Vizyon 2023" raporumuzda bu sorulara kendi perspektifimizden bakmış, dünyada ilaç endüstrisini stratejik sektör olarak belirleyerek, sürdürülebilir büyüme ve kalkınma yolunda büyük başarılar elde eden İrlanda, G. Kore ve Singapur gibi ülkelerin geçirdiği dönüşümleri, uluslararası en iyi uygulama örneklerini inceleyerek kamuoyunun dikkatine sunmuştu. Detaylı eylem planları, somut örnekler ve öneriler çerçevesinde araştırmacı ilaç endüstrisinin ülke kalkınmasındaki rolünü anlatmaya çalıştığımız raporumuzun, bugün hala konuyla ilgili temel başvuru kaynakları arasında yer almasından büyük mutluluk duymaktayız. Bugün Türkiye toplamda 300 milyar dolar civarında ilaç ithalatı yapan Avrupa, Rusya, Orta Doğu ve K. Afrika, Orta Asya ve Kafkaslar bölgelerinin tam ortasındadır. Türkiye ilaç endüstrisi, sadece yerel talebi karşılamakla yetinmeyip; global pazarın ihtiyaçlarına cevap verecek, bütün dünyaya rekabetçi ürünler satabilecek, marka oluşturacak bir ilaç eko-sistemine sahip olmalıdır. Sürdürülebilir, dengeli bir fiyatlandırma mekanizması, doğru ilaç bütçesi, ruhsat süreci, fikri mülkiyet hakları ve geri ödeme süreci gibi ilaç sektörünü çevreleyen düzenlemelerin sektörü daha da ileriye taşıyacak, ülke-

mizi, global ölçekte bir üretim ve tedarik merkezi haline getirecek bir perspektifi ortaya koyabiliriz.

Bu doğrultuda, ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşmasında inovasyon ile değer yaratan ilaç endüstrisi öncü ve kilit rol oynayacaktır. İlaç sektörünün sahip olduğu kilit potansiyel, uzun vadeli ve sürdürülebilir politikalarla desteklenerek hayata geçirildiği takdirde, yenilikçi ilaç sanayi, Türkiye'yi 2023'te Avrasya coğrafyasının parlayan yıldızı konumuna taşıyacağına inanıyoruz. AİFD olarak, ilaçta inovasyonu ve Ar-Ge ile üretim yatırımlarını destekleyerek, halkımızın daha sağlıklı, daha iyi yaşamasına vesile olmak, sürdürülebilir ekonomik büyüme, kalkınmaya ve tüm dünya ile rekabet edebilecek küresel bir güç olmak için üzerimize düşen görevi yapmaya hazırız. İnanıyoruz ki, katma değeri yüksek ürünler üreten, global ölçekte önemli Ar-Ge yatırımları çeken, ileri teknoloji ve büyük ölçekli ihracat yapabilen, cari açık ve dış ticaret dengesine olumlu katkıda bulunan bir ilaç ekosistemini ülkemizde yaratmak mümkündür. İlaç sektörü için öngörülebilir, şeffaf ve istikrarlı politikaların uygulandığı, yenilikçiliğin desteklendiği ve küresel rekabet gücü yüksek bir yatırım ortamı sağlandığı takdirde inanıyoruz ki; 2023, Türkiye'ye "ilaç gibi gelecektir!"

Yenilikçi İlaç Endüstrisi ve Sağlık Kazanımları

Dünyada ortalama yaşam süresinin

uzaması, yaşlı nüfusun artması ve sosyoekonomik değişimler sonucunda sağlık hizmetleri 21. yüzyılın en önde gelen konuları arasında yer almaktadır. Ortalama yaşam süresinin uzaması ile ilerleyen yaşlarda karşılaşılabilecek sağlık sorunları ve kronik hastalıklara maruz kalma olasılığı da artmaktadır. Bu dinamikler göz önüne alındığında sağlık hizmetlerine ihtiyaç artarken, yenilikçi ilaçlar hastalıkların önlenmesine, tedavi masraflarının azalmasına yardımcı olacak, dolayısıyla ilaç sektöründe yenilikçi ilaç ve tedaviler giderek daha fazla önem kazanacaktır. Öte yandan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) de teknolojik inovasyonun sağlık göstergelerindeki iyileşmeye olan katkısı hakkındaki tartışmaya katılmış ve yeni ilaçların, tıbbi cihazların ve sağlık teknolojisindeki tüm gelişmelerin global anlamda sağlık durumunda pozitif yöndeki iyileşmeye büyük katkısı olduğunu belirtmiştir. WHO'ye göre; sağlık teknolojisindeki gelişmeler, bebek ve çocuk ölümlerindeki azalmanın ve 21. yüzyıldaki doğuştan beklenen yaşam süresindeki artışın yaklaşık % 40-50'sinden sorumludur.

Diğer yandan, ilaç endüstrisinde araştırma ve geliştirme çalışmaları oldukça zahmetli, uzun süreli, büyük yatırımlar gerektiren, pahalı, riskli ve süreklilik arz eden bir süreçtir. Hepimizin bildiği üzere; sağlık ve ilaçta inovasyon, bilimdeki ilerlemenin insan sağlığına yararlı yeniliklere dönüştürüldüğü bir süreçtir. Bugün yeni bir orijinal ilaç geliştirme süreci ortalama 10-15 yılı bulmakta ve yaklaşık 1,3 milyar Dolarlık bir maliyet oluşturmaktadır. Bir ilaç şirketi keşfini yaptığı ürün için gerekli yatırımı 15 yıl önceden yapmaya başlamaktadır. Bu uzun ve zahmetli çabalar neticesinde keşfedilen her 5.000 - 10.000 bileşikten belki de yalnızca bir tanesi hastalara erişebilen onaylı bir ilaç haline gelmektedir. Bu bağlamda, yoğun Ar-Ge ve inovasyona dayanan yeni ilaç ve tedavi yöntemlerinin bulunması ile global anlamda ölüm oranları azalmış ve ortalama yaşam süresi beklentisi ve yaşam kalitesi artmıştır. Yenilikçi ürünler (inovatif ilaçlar) tedavide elde edilen sonuçları değiştirerek hastalara daha uzun, daha sağlıklı, daha aktif ve daha verimli yaşamlar sağlamıştır. Yeni ilaçlar sağlık bütçelerine olan etkilerini; tedavi süresini kısaltarak, tedavi etkililiğini artırarak ve hastaneye başvuru sayısını ve/veya hastanede kalış süresini azaltma yoluyla hastane maliyetlerini azaltarak dengelemektedir. Bu sonuçlar hem hastaların genel sağlık durumlarını pozitif yönde etkileyip hem de orta ve uzun vadede ilaç harcamalarını azaltabilir.

Sonuç olarak ilaç endüstrisinde inovasyon daha fazla ayakta tedavi, daha kısa sürede iyileşme ve daha az çalışma günü kaybı konularında topluma gerçek, ölçülebilir ve sürdürülebilir finansal kazanımlar sağlamıştır. Yeni ilaçlar topluma uzun vadeli

yararlar sağlamaktadır. Hastalık ameliyat, hastaneye yatış, nekahet, komplikasyon vb. nedenlerle ortaya çıkan zaman ve işgücü kaybını da engellemektedir. Ülkemiz, 2004 yılından beri uygulamakta olduğu "Sağlıkta Dönüşüm Programı" ile sağlık hizmetlerine ve tedaviye erişimde büyük bir yol kat etmiş, OECD üyelerinin 30 yılda eriştiği noktaya sadece 8 yılda gelmiştir. 1994 yılında kişi başı hekime müracaat ortalaması 1,7 iken, 2011 yılında 7,7 seviyesine gelmiştir. Ortalama yaşam süresi ise son 30 yılda % 24'lük bir artış göstererek 74 yaşam yılına ulaşmıştır. Ortalama yaşam süresinin artışında rol oynayan faktörlerden birinin de yenilikçi ilaçlara erişimde artış olduğu, yapılan uluslararası çalışmalarda ortaya konmuştur. Bu çalışmalara göre, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 30 ülkedeki yaşam süresi artışının %75'ini yenilikçi ilaçlar sağlamaktadır. Bu veriler ışığında yenilikçiliği teşvik eden yeni yapısal reformlar ve istikrarlı uygulamalar gerçekleştirildiği takdirde, hükümetin kamu sağlığı ve ekonomik hedeflerine ulaşmasında ilaç sektörünün lokomotif sektörlerin başında yer alması beklenmektedir.

Türkiye İlaç Endüstrisi Hakkında Düşünceler

Dünyanın her yerinde yoğun Ar-Ge faaliyetleri gerçekleştiren, yüksek katma değerli üretim yapan, artan sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilecek hatta global bir oyuncu olmak için gerekli potansiyele, insan kaynağına, bilgi birikimine ve altyapıya sahip yenilikçi ilaç endüstrisi, faaliyet gösterdiği bütün ülkelerde sadece hastalar için değer yaratmak ve etkin tedaviler sunmakla kalmamakta; ekonominin geneli için de değer yaratmakta ve sürdürülebilir büyümenin itici güçlerinden biri olmaktadır.

Bu nedenle yeni tedavilerin keşfine yönelik ilaç Ar-Ge'si ve bu ilaçların üretimi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde, öncelikli yatırım alanlarından biri olarak kabul edilmekte ve ilaç sektörü stratejik bir sektör olarak değerlendirilmektedir. Hükümetimiz, belirlemiş olduğu Vizyon 2023 hedefleri doğrultusunda, 2023 yılında Türkiye'nin küresel ilk 10 ekonomi arasına girmesini, 500 milyar dolar ihracat hacmine ulaşmasını, GSYİH içinde Ar-Ge payının % 3'e çıkmasını hedeflemektedir. Ayrıca, Türkiye Sanayi Strateji belgesinde, ülkemizin "Orta ve yüksek teknolojik ürünlerde Avrasya'nın üretim üssü olması" hedef ortaya koyulmuştur. Türkiye'nin mevcut makroekonomik göstergeleri, siyasi istikrarı ve giderek artan bölgesel etkinliği göz önüne alındığında, AİFD olarak Ar-Ge ve inovasyon yetkinliği odaklı bu hedeflerin, doğru ve sürdürülebilir politikalar uygulandığında erişilebilir olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye'nin ve İlaç Sektörünün Güçlü Yanları

- Başarılı sağlık reformu ile artan sosyal güvenlik kapsamı, hasta memnuniyeti, hizmet erişimi ve güçlü sektörel göstergeler
- İstikrarlı makroekonomik yapı ve hızlı büyüme rakamları
- Türkiye ilaç sektörü Avrupa'da 6, dünyada 18. sırada
- Yaklaşık 25 bin kişilik istihdam
- Temel bilimler, tıp ve eczacılık fakülteleri ile Ar-Ge'de insan kaynağı yetiştirme gücü
- Teşhis ve tedavide yetkinlik ve buna paralel gelişen sağlık turizmi
- Ekonomik ve politik istikrar ve modern hukuk sistemi
- Güçlü yerel üretim tesis altyapısı
- 2011 yılında, 300'ün üzerinde endüstri sponsorlu veya akademik klinik araştırmalar
- 2002'den bu yana 18 binden 31 bine çıkan uzman hekim sayısı
- Stratejik coğrafi konum itibarıyla bölgesel merkez olma Ortadoğu, Doğu Avrupa gibi pazarlara ihracat olanak ve avantajı gibi unsurları görmekteyiz.

Diğer yandan sürdürülebilir bir kalkınma için göz ardı edilmemesi gereken en önemli noktalardan biri Türkiye'nin rekabet gücüdür. Ancak Türkiye, küresel ilaç yatırımlarını çekmek için yoğun bir rekabet içerisinde olduğu ve "Pharmerging" ülkeler olarak adlandırılan Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin başta olmak üzere diğer ülkelerden rekabetçilikte maalesef geride kalmaktadır. Karşılaşılmalı istatistiklerle, Türk ilaç sektörü pazar değeri açısından bugün dünyada 18. sırada olmasına rağmen, ihracat hacmi ve klinik araştırma sayısı açısından ancak 36. sırada yer almaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke, ilaç sektöründeki Ar-Ge ve üretim yatırımlarından büyük pay alırken, Türkiye bu rekabette geri kalmaktadır. Bilindiği üzere, Ar-Ge'ye yatırım yapan, teknolojiyi geliştiren ve geliştirdiği teknolojiyi ürüne dönüştüren ülkeler rekabetçilik sıralamasında yukarı tırmanmaktadır. İlaç endüstrisinde katma değeri yaratan ve rekabetçilikte öne çıkmanın tartışmasız anahtarı kabul edilen yenilikçi ilaçlara 2013 yılında dünya çapında yılda 135 milyar doları aşkın yatırım yapılırken, Türkiye'de ilaç sektörünün yıllık Ar-Ge yatırımı 107 milyon dolar civarında kalmakta ve ülkemiz küresel ilaç yatırımlardan çok az pay alabilmektedir. Bu durumda ek olarak, yeni molekül keşfi (temel araştırma) Türkiye'de henüz yapılmamaktadır. Katma değeri düşük ürünler Türkiye'de üretilirken, katma değeri yüksek ürünler ithal edilmektedir. Yenilikçi ilaçların üretiminin artırılması neticesinde Türkiye'de üretilen ilaçların ekonomiye olan katma değeri de artacaktır.

Türkiye'nin ilaç sektörü yatırımlarını çek-

mek için rekabet ettiği diğer ülkeler ise, 1990'lı yıllardan başlayarak ilaç sektörünü öncelikli sektör olarak konumlandırmış ve hükümet öncülüğünde geliştirilen stratejik eylem planları çerçevesinde önemli yatırımları ülkelere çekerek net ihracatçı konumuna gelmişlerdir. Türkiye bu yatırımları çekmek için harekete geçtiği takdirde küresel ilaç endüstrisinde rekabetçi bir oyuncu olma iddiasını ortaya koyacaktır. Türkiye ekonomisi, bulunduğu bölgenin en güçlü ve dinamik ekonomisidir. Ülkemiz, yeni ilaç ve tedaviler için Ar-Ge ve yüksek katma değerli üretim yapabilecek, artan sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilecek, hatta ilaç sektöründe küresel oyuncu olabilecek potansiyele, bilgi birikimine, altyapıya ve jeostratejik konuma sahiptir. Bu doğrultuda, Türkiye jeostratejik konumu ve 8 milyar dolarlık ihracat potansiyeli ile komşu ülkelerin kilit hizmet ve ilaç tedarikçisi olma fırsatına sahiptir. Ancak Türkiye'de ilaç sektörü, bugüne kadar maalesef "maliyet yaratan" bir sektör olarak algılanmış ve bu algıyla yönetilmiştir. Hâlbuki ilaç sektörünü "değer yaratan sektör" olarak konumlandırmış ülkelerde somut rakamlarla neler başarabildiği ortadadır. Bu örnekler, vakit yitirmeden harekete geçerse, gerek kamu sağlığı gerekse ekonomik açıdan Türkiye için daha farklı ve parlak bir gelecek yaratabilme imkânımız olduğunu da göstermektedir. Burada kısa bir tespit yapmak gerekirse gelişmiş ülkelerde;

- İlaç sanayi, ekonomik kalkınmaya destek veren kritik önemde ve öncü sektörlerden biridir.

- Ulusal Bilim Vakfı'na (National Science Foundation) göre, ilaç ve cihazların üretimlerinin Ar-Ge yoğunluğu, makine ve ekipmanların üretimlerinin Ar-Ge yoğunluğuna göre % 74 daha fazladır. Bu nedenle, ilaç kaynaklı teknolojik gelişim oranı çok daha yüksektir.

- 2011 yılında ABD'de sağlık AR-GE'sine yapılan her 1 milyar Dolarlık kamu yatırımı, GSYİH'yı %0,048 (6 milyar Dolar) artırmıştır.

- İlaç sanayinde araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine ayrılan payın milli gelire oranı ve miktarı çok yüksektir.

- Bu ülkeler, ilaç sektörünü öncelikli sektör olarak konumlandırmış ve hükümet öncülüğünde belirlenmiş stratejik eylem planları sayesinde önemli yatırımları ülkelere çekmeyi başarmıştır.

Ülkemizde, yüksek üretim kapasitesi, güçlü altyapısı ve nitelikli insan kaynakları bulunan, dünyada hacim bakımından 18. sırada yer alan bir ilaç sektörümüz var. Ancak, potansiyeli olmasına rağmen ilaç sektörümüz henüz dünya ile rekabet edebilen, tüm dünya pazarlarına ürün ve hizmet ihraç edebilecek bir konumda değildir. İnaniyoruz ki, Türkiye'nin rekabet gücünü artırmada en büyük kozu yenilikçiliktir, inovasyondur. İlaç sektörünün

sürdürülebilir rekabet gücüne sahip küresel bir oyuncu olabilmesi için yenilikçiliği destekleyen, sektörümüz için istikrarı ve öngörülebilirliği sağlayan bir iş ve yatırım ortamının oluşturulması gerekmektedir. Doğru ve uzun soluklu politikalar uygulanırsa, ülkemiz, sağlam ekonomik altyapısıyla, değerli bilim adamlarıyla, nitelikli ve vasıflı işgücü ile demografik özellikleriyle, önümüzdeki yıllarda küresel ilaç sektöründe kilit oyuncuların biri haline gelecektir. Bu bağlamda; ilaç sektörü için öngörülebilir, şeffaf ve istikrarlı politikaların uygulandığı, yenilikçiliğin desteklendiği ve küresel rekabet gücü yüksek bir yatırım ortamı sağlandığı takdirde bu vizyonun gerçekleşeceğine ve hep birlikte çalışarak sektörümüzün 2023 hedeflerine ulaşacağımıza olan inancımız tamdır.

Dünyada En İyi Uygulama Örnekleri

1) **İrlanda**, ilaç sektörünü 1970 yılında öncelikli sektör olarak belirlemiş, 1970-80 yılları arasında sektöre özgü teknik üniversite ve mühendislik fakülteleri kurmuştur. Bugün İrlanda;

- Dünyadaki en önemli 12 ilaçları 5'i İrlanda'da üretilmektedir.

- İrlanda GSYİH'sının %11'i ilaç sektöründen elde edilmektedir.

- Dış ticaretinin %50'sinden fazlası ilaç sektörüne dayanmaktadır.

- 2008 yılında, Avrupa'da ilaç sektöründeki her 5 istihdamdan 2'si İrlanda'da sağlanmıştır.

- Son 10 yılda toplam 7 milyar avro ilaç sektörü yatırımı almıştır

- 2010 yılında tam 31 milyar Dolar ilaç ihracatı gerçekleştirmiştir

- ABD tarafından Avrupa'ya yapılan toplam ilaç yatırımlarının 1/3'ü İrlanda'ya yapılmıştır.

2) **Güney Kore** ilaç sektörü 1998 yılında yayınlanan "Biyoteknoloji Gelişme Planı" ile gelişmeye başlamıştır.

- 2001 - 2005 yılları arasında, güçlü yatırımlar ve bilimsel başarılar sayesinde sektör 14 kat büyümüştür.

- 15 yeni molekül keşfi olmuş, uluslararası patent rekabetçiliğinde 7.sıraya gelmiştir.

- Biyoteknoloji alanında, 2016'ya kadar dünyanın en güçlü 7 oyuncusundan biri olmayı hedeflemektedir.

- 2010 yılında 15 milyar Dolar doğrudan yabancı yatırım çekmiştir

3) **Singapur** ilaç sektörünün gelişimi 2000 yılında uygulamaya konan Biyomedikal Bilim Girişimi ile başlamıştır. Singapur'da sektörün gelişiminde yaşam bilimlerinde uzmanlaşmış Ar-Ge ağırlıklı Biopolis ve üretim ağırlıklı Tuas kümelerinin oluşturulması önemli rol oynamıştır.

- 2015 yılına kadar 17milyar Dolarlık üretim kapasitesine ulaşmayı hedeflemektedir.

- Ar-Ge'de yetkinleşen Biopolis kümesi ile 50 küresel firma, 30 yerel kamu sektör firması ve araştırma enstitüleriyle ortaklık kurmuştur.

- Sadece Biopolis kümesine yapılmış 500 milyar Dolarlık yatırım mevcuttur

- 6 Yeni tesis için son 4 yılda yapılan 2 milyar Dolarlık yatırım

- 2010 yılında gerçekleşen 4,4 milyar Dolarlık ihracat söz konusudur

Singapur özellikle Çin ve Hindistan ile kıyaslandığında bölgede klinik araştırmalar için en hızlı onay süresine sahip ülke olarak öne çıkmaktadır.

AİFD'nin İlaçta 2023 Vizyonu: "İlaçta Küresel Ar-Ge ve Üretim Merkezi Türkiye..."

AİFD olarak, Türk ilaç sanayinin "Küresel ölçekte bir Ar-Ge ve üretim merkezi ve bölgesel yönetim merkezi olması" vizyonu çerçevesinde birçok parametre içeren ihracat odaklı bir yaklaşım öneriyoruz. Bu plana temel teşkil eden hedefleri üç temel başlıkta özetleyebiliriz:

1) **Temel ve Klinik Araştırma Yetkinliği ile Hizmet İhracatı:** Türkiye'nin Ar-Ge yetkinliğini geliştirmek ve yerli ve yabancı yatırımları artırarak Ar-Ge'de Türkiye'nin öncü sektörü haline getirmek.

2) **Üretim Yetkinliği ile Ürün İhracatı:** Türkiye'de katma değeri yüksek belli ürün gruplarının üretim kapasitesini artırarak bölgesel / küresel güç ve net ihracatçı olmak.

3) **Yönetim Merkezi Olma ve Hizmet İhracatı:** İlaç sektöründe bölgesel bir yönetim ve hizmet merkezi olmak.

Bu çerçevede; 2023 Vizyonumuz ile Türkiye ilaç sektörünün, küresel ölçekte Ar-Ge ve üretim merkezlerinden biri ve bölgesel bir yönetim merkezi olmasını hedefliyor, Ar-Ge yetkinliği ve yüksek katma değerli üretim artışı ile ilaç sektörünün uluslararası rekabet gücüne sahip net ihracatçı konuma gelmesini amaçlıyoruz.

AİFD Olarak 2023 Yılında Türkiye İlaç Endüstrisi İçin Ortaya Koyduğumuz Vizyon

- Temel ve Klinik Araştırma Yetkinliği ile Hizmet ihracatı: Türkiye'nin yaşam bilimlerinde Ar-Ge yetkinliğini geliştirerek, ulusal ve uluslararası yatırımları artırmak, kalifiye insan gücü yetiştirmek ve Ar-Ge'de Türkiye'nin öncü sektörü haline gelmek.

- Üretim Yetkinliği de Ürün ihracatı: Türkiye'de katma değeri yüksek ürün gruplarının üretimini artırarak bölgesel / global tedarikçi haline gelmek ve net ihracatçı olmak.

- Yönetim Merkezi Olma ve Hizmet ihracatı: İlaç sektöründe bölgesel bir yönetim ve hizmet merkezi haline gelerek Türkiye'nin ekonomik gelişmesine katkıda bulunmak ve bölgesel etkinliğini artırmak olarak şekillenmiş durumda.

Önerdiğimiz eylemler, mevzuat ve alt-yapı reformları tüm sektör paydaşlarının ortak iradesi, diyalogu ve işbirliği ile gerçekleştirildiğinde, Türkiye'nin 2023 yılında aşağıdaki sonuçlara ulaşmasını bekliyoruz:

- Katma değeri daha yüksek, yenilikçi ve ileri teknoloji ürünlerin Türkiye'de üretilmesi ile 23,3 milyar dolarlık yerel ilaç üretimi.

- Türkiye'nin yaklaşık 1,3 milyar dolar dış ticaret fazlası ile ilaç sektöründe net ihracatçı konuma gelmesi.

- 7,3 milyar doları ürün, 782 milyon dolar klinik araştırma hizmeti olmak üzere ilaç sektöründe toplam 8,1 milyar dolar ihracat.

- 1,1 milyar dolar tutarında 3.600 adet klinik araştırma yatırımı olmak üzere toplam 1,7 milyar dolar Ar-Ge yatırımı.

- Türkiye'nin bölgesel bir yönetim merkezi olması ve yönetim hizmetleri ihraç etmesi.

Sonuç

Türkiye jeostratejik konumu ve 8 milyar dolarlık ihracat potansiyeli ile komşu ülkelerin kilit hizmet ve ilaç tedarikçisi olma fırsatına sahiptir.

- İlaç sektörü ilaç ve hizmet ihracatıyla dış ticaret açığının kapanmasında etkili olabilir

- Temel & Klinik araştırma hizmet ihracatı alanlarında 1 milyar Dolarlık hizmet ihracat potansiyelimiz mevcuttur

- Katma değerli üretim ihracatı açısından: 7,3 milyar Dolarlık ihracat potansiyeline sahip ilaç ve aktif ilaç içeriklerinin üretimi

- Yönetim Merkezi Olmak ve Ortak Hizmet İhracatı konularında: İrtibat ofisleri, bölgesel yönetim merkezleri ve ortak hizmet merkezleri aracılığıyla hizmet ihracatı

Türkiye ilaç endüstrisi için ulaşılabilir hedeflerdir.

Türkiye ilaç sektörü küresel bir oyuncu olmak için gereken altyapı ve potansiyele sahiptir. Ayrıca, ilaç sektörü, hükümetin kamu sağlığı ve kalkınma hedeflerini destekleyecek en önemli sektörlerden biridir.

Netice itibarıyla ilaç sektörü;

- Türkiye'nin kalkınmasını sağlayacak,

- Yerel ilaç ihtiyacının değer bazında büyük kısmının yerel üretim ile karşılanmasını sağlayacak,

- Küresel ilaç firmalarının bazı ürünlerindeki tüm üretimini Türkiye'ye getirmesi ve bu ürünlerde Türkiye'nin küresel tedarikçi olmasını temin edecek,

- Ürün ve servis ihracatının artırılarak, ilaç cari açığının kapatılması hedefini gerçekleştirecek,

- İlaç Ar-Ge ve üretim yetkinliğini geliştirerek yerel molekül keşfi ve patent sayısının artırılmasını sağlayacak,

- Uluslararası ilaç firmalarının Türkiye'ye uzun dönemli Ar-Ge yatırımlarının çekilmesine vesile olacak,

- İlaçta bölgesel yönetim merkezi haline gelmesi ve ilgili diğer sektörlerin de gelişimine katkıda bulunulmasını sağlayacak,

- İlaç sektörü kümelenmesi ile küçük ve orta ölçekli girişimlerin desteklenmesi ve ekonomiye kazandırılmasına yarayacak,

- Girişim sermayelerinin Türkiye'ye gelmesi ve finansal sistemde risk sermayesi fonlarının artmasını destekleyecek güçlü bir potansiyele sahiptir.

Diğer yandan ilaç endüstrisi, Türkiye'ye sosyal fayda ve değer yaratılması anlamında;

- Yenilikçi ilaç ve tedavilere, gelişmiş ülkelerle eş zamanlı erişimin ve hastalıkların en etkin yöntemle tedavi edilmesini sağlayacak,

- Ar-Ge kültürünün ve yetkinliğin geliştirilmesini destekleyecek,

- Yaşam bilimlerinde çalışan araştırmacı sayısının artmasını sağlayacak,

- Global Ar-Ge ağlarına katılım ile bilim adamlarının bilgi ve birikimlerinin ülkeye aktarılmasına vesile olacak,

- İlaç sektöründeki mevcut istihdamın artmasını ve ilaç sektörü değer zincirinde (Ar-Ge, üretim ve tedarik zinciri) kalifiye işgücü istihdamının artmasını sağlayacaktır.

- Türkiye'nin ilaç sektöründe küresel bir oyuncu olması, yüksek katma değerli üretim ve Ar-Ge merkezlerinden biri haline gelmesi,

- Yeni molekül keşfi, patent sayısının artması ile ileri teknoloji ürünlerin geliştirilmesinde ve üretiminde Türkiye'nin küresel rekabet gücünün artırılması,

- İlaç sektörü kümelenmesi ile akademinin bilgi birikimini sanayi ile buluşturulması, - Türkiye'nin rekabet üstünlüğünün maliyet avantajından inovasyon yetkinliğine dönüştürülmesi,

- Üretim ve Ar-Ge için uygun yatırım ortamının oluşturulması ile Türkiye'nin bölgesel yönetim merkezi haline gelerek yatırım çekiciliğinin artırılması,

- Geliştirilecek Ar-Ge ve üretim yetkinliği ile yerel ilaç firmalarının da bölgesel ve küresel oyuncu olmalarının sağlanması,

- Etkin sanayi işbirliği ve fon kaynakları ile üniversiteler ve araştırma merkezlerinin küresel rekabet gücünün artırılması

yoluyla Türkiye'nin büyümesini artıracaktır. İlaç sektörü, sürdürülebilir büyümeyi destekleyecek bir stratejik sektör olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca ilaç sektöründe yüksek katma değer ve beraberinde gelecek sektörler dönüşümü ivmelendirecek, Türkiye'nin sürdürülebilir büyümesini, gelişmiş ülkeler seviyesine yakınsayacaktır. Ancak bu yapısal dönüşüm için yeni yaklaşımlar gerekmektedir. Küresel ölçekte rekabetçilik, yüksek katma değeri besleyen Ar-Ge ekosistemi, daha çok uluslararası sermayeli şirketin ülkemize çekilmesi, Avrasya coğrafyasının üretim, tedarik ve yönetim merkezi, yani bir "Regional Hub" olabilmemiz gerekiyor. Bu noktada, "yerli / yabancı" kelimelerini lügatimizden çıkartıp yerine "yerel" kelimesini yerleştirmeliyiz.

Fiyatlandırma, doğru ilaç bütçesi, ruhsat süreci, fikri mülkiyet hakları ve geri ödeme süreci gibi ilaç sektörünü çevreleyen düzenlemeleri; sektörü destekleyecek şekilde tasarlamamız gerekmektedir. Kısa vadeli ve geçici iyileştirmelerle kalıcı çözümlere ulaşamayız. İlaç global bir üründür, gerek Ar-Ge ve gerekse hammade üretimi için Türkiye pazarını değil, dünya pazarını hedeflemeliyiz. Dünyada sadece yerli üretimi destekleyerek cari açığını kapatabilen ya da ilaç sektörünün değerinden faydalanabilen bir ülke örneği yoktur. İç pazarın sektörü desteklemek için bir araç olarak kullanılması etkili bir teşvik sistemi için gereklidir. Fakat teşvik edilecek ürün yada teknoloji mutlaka ama mutlaka global ölçekte rekabet üstünlüğü yaratabileceğimiz alanlarda olmalı, ürettiğimiz ürünleri dünyanın her yerinde pazara sunabileceğimiz, marka oluşturabileceğimiz ürünler olarak sağlamalı ve bu ürünlerin üretimini teşvik etmeliyiz...

Sürdürülebilir, dengeli bir fiyatlandırma mekanizması, doğru ilaç bütçesi, ruhsat süreci, fikri mülkiyet hakları ve geri ödeme süreci gibi ilaç sektörünü çevreleyen düzenlemelerin sektörü daha da ileriye taşıyacak, ülkemizi, global ölçekte bir üretim ve tedarik merkezi haline getirecek bir perspektifte ortaya koymalıdır. Kısa vadeli ve geçici iyileştirmelerle kalıcı çözümlere ulaşamayız. Bunun, bilincinde olmalıyız. Kararlılıkla ve ısrarla vurgulamak isterim ki; bu fırsatları yakalamak için ülkemizde doğru bir bütçeleme anlayışı, sürdürülebilir bir fiyat, uluslararası yatırımcıyı tatmin edecek, know-how ve teknoloji transferini sağlayacak, sürdürülebilir bir ilaç ekosistemini oluşturmak zorunluluktur. Daha iyisi için, hep birlikte, özel sektör, kamu, üniversite; tüm aktörlerin elbirliği, güç birliği ve gönül birliği ile oturup konuşmalı, fikir alışverişinde bulunmalı ve ülkemizi, Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında dünyanın en gelişmiş, en müreffeh, en ileri yaşam standartlarına sahip ülkeleri arasına sokmalıyız...